

Parengė

Ovidijus Damskis,
Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento vyriausiasis specialistas
El. paštas ovidijus.damskis@smm.lt
Tel. (8 41) 521 644

Audronė Šuminienė,
Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vedėjos pavaduotoja
El. paštas audrone.suminiene@smm.lt
Tel. (8 5) 219 1249

Mokymo pagal bendrojo ugdymo programą reglamentavimo pakeitimai

2012 metų birželį patvirtintas Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašas. Šiuo dokumentu buvo susistemintas ir įteisintas ugdymo proceso organizavimas atspindint naujus formaliojo švietimo reikalavimus, įteisintus naujajame Švietimo įstatyme. Keičiant formaliojo švietimo sistemą buvo pakeisti bendrojo ugdymo mokyklų veiklą reglamentuojantys dokumentai: Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika (toliau – MK metodika) (Žin., 2012, Nr. 78-4055) ir 2011–2013 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai (toliau – Bendrieji ugdymo planai) (Žin., 2012, Nr. 102-5209).

Bendrųjų ugdymo planų pakeitimus atspindi toliau pateikiami atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus.

1. Ar BUP 80 p. skirtos savaitinės pamokos savarankiškam mokymui yra skiriamos mokytojui (įtraukiamos į tarifkacinį sąrašą), ar tik mokiniui (įrašomos į jo individualų ugdymo planą)?

Šis pamokų skaičius yra pagrindas su mokiniu dirbantiems mokytojams tarifikuoti darbo valandas (neviršijant atitinkamoms klasėms nurodyto skaičiaus). Į šį skaičių įeina ir valandos, skirtos konsultacijoms ir atsiskaitymui (pasiekimams įvertinti).

2. Kiek valandų skiriama konsultacijoms ir atsiskaitymams, kai mokinys mokosi savarankiškai? Gal valandos imamos iš jo individualaus ugdymo plano? (BUP 80 p.)

Konsultacijos ir atsiskaitymai organizuojami mokyklos nuožiūra, atsižvelgiant į konkrečią situaciją (įvertinant, kiek mokinys sugeba mokytis pats, koks jo mobilumas). Mokymas derinamas su konsultavimu ir atsiskaitymais. Mokiniais, besimokantiems savarankiškai pagal vidurinio ugdymo programas, konsultacijoms skiriamų pamokų skaičius nustatytas BUP 129 p.

3. Ar GKK pažymoje būtina būti rašas dėl pritarimo nuotoliniam mokymui? (BUP 79 p.) Ar komisijos apie tai informuotos? Ar jos žino, kam turi pritariti?

Švietimo ir mokslo ministro patvirtinto Mokinių mokymo stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir namuose organizavimo tvarkos aprašo (Žin., 2012 Nr. 114-5788) 13 punktu nustatyta, kad GKK pažymoje turi būti rekomendacijos dėl mokymo proceso organizavimo būdo.

4. Ką turi padaryti mokykla (ar jos savininkas), kad išvykusius mokinius, kurie buvo mokomi savarankiškai, galėtų mokytis nuotoliniu būdu?

Mokykla turi būti techniškai ir metodiškai pasirengusi organizuoti nuotolinį mokymą bent pavienio mokymo forma. Jei tokio pasirengimo neturi, reikėtų informuoti mokinį apie tai, į kokią mokyklą jis gali kreiptis dėl nuotolinio mokymo. Mokyklos savininkas ir (ar) mokykla pasirengimą organizuoti nuotolinį mokymą gali įvertinti remdamiesi Pasirengimo mokytis pagal bendrojo ugdymo programas nuotoliniu būdu įsivertinimo ataskaita (ŠMM 2012-03-30 raštas SR-1668 savivaldybėms). Galimybė organizuoti nuotolinį mokymą įteisinama mokyklos nuostatuose (įstatuose).

5. Ar įrašant dalį pamokų į individualų ugdymo planą (BUP 81 p.) jos pridedamos prie BUP 80 p. nurodyto savaitinių pamokų skaičiaus, ar į tą skaičių įeina?

Pamokos, kurias namuose mokomas mokinys gydytojo leidimu lanko mokykloje, įrašomos papildomai prie jam skirtų pamokų pagal BUP 80 p.

6. Kokių būdu organizuojamos konsultacijos grupėje, kai nuotoliniu būdu mokoma pavienio mokymosi forma (BUP 80 ir 93 punktai)? Ar šiuo atveju nėra loginio prieštaravimo?

Mokiniai gali mokytis pavienio mokymosi forma. Paskirų dalykų konsultacijoms mokykla gali sudaryti tokių besimokančiųjų grupę, kai vienu metu bus konsultuojami keli mokiniai. Atkreipiame dėmesį, kad grupės dydis grupinei konsultacijai nėra reglamentuojamas. Jos dydį nusistato pati mokykla pagal turimas ugdymo lėšas.

7. Ar galima savarankiškai mokytis pagrindinio ugdymo programos dalykų (pavyzdžiui, užsienio kalbos), kai nesusidaro laikinai grupė? (BUP 87 ir 102.3.1 punktuose nėra aiškiai reglamentuota).

Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) ir mokymo organizavimo tvarkos apraše nėra numatytos galimybės mokytis savarankiškai pagal pagrindinio ugdymo programą. Šiame dokumente (13.3 p., 14.1 p.) yra numatyta, kad, nesusidarius laikinai grupei, savarankiško mokymo būdu mokomi tik besimokantieji pagal vidurinio ugdymo programą.

8. Ar BUP 80, 93 ir 129 punktuose nurodytoms konsultacijoms mokiniui galima skirti valandas ir grupinėms (40 proc.), ir individualioms (15 proc.) konsultacijoms, t. y. pagal formulę: (0,4+0,15 N) P (čia: N – mokinių skaičius, P – nustatytas savaitinių pamokų skaičius)?

Tai neprieštarauja BUP nuostatams, bet reikėtų atsižvelgti į turimas mokinio krepšelio lėšas, kad jų nepritrūktų, kai konsultacijoms skiriama daugiau savaitinių pamokų, nei jų skirta dalykui(-ams), kai (0,4+0,15 N) P > P.

9. BUP 79 p. numato, kad „mokiniai namie mokomi savarankiškai ar / ir nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu“, 80 p. nustato, kiek mokant savarankiškai būdu turi būti skiriama valandų (pvz., 9–10 kl. – 15), dalį pamokų gydytojų konsultacinės komisijos leidimu gali mokytis nuotoliniu būdu.

Ar ši dalis įeina į 15 privalomų skirti pamokų skaičių? Ar šiai daliai tikrai reikia atskiro gydytojų konsultacinės komisijos leidimo? Kaip tai paaiškinti?

Mokymasis nuotoliniu būdu turėtų būti įskaičiuojamas į skirtų pamokų skaičių. Atskiro leidimo nereikia. GKK pažymoje turėtų būti nurodyta, ar

mokinys gali dirbti kompiuteriu, kiek laiko per dieną. Tada būtų galima suderinti tiesioginį ir nuotolinį mokymą. Atskirais atvejais mokinys gali būti lankomas namuose.

Mokinių mokymo stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir namuose organizavimo tvarkos apraše nustatyta, kad mokytojas mokinį, besimokantį namie, gali konsultuoti nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu, suderinęs su vienu iš mokinio tėvų (globėjų, rūpintojų) (21 p.).

10. Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos apraše kartojama nuostata, kad kasdieniu būdu pagal pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas mokomi 7(6)–18 metų mokiniai. Vadinasi, sulaukę 19 metų, turėtų būti mokomi pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas. Bet ar tai neprieštarauja nusistovėjusiai praktikai?

Jei mokiniui, besimokančiam pagal vidurinio ugdymo programą, sukako 19 metų, jis šią programą gali baigti toje mokykloje, kurioje pradėjo. Bet suaugę asmenys (18 metų ir vyresni) į mokyklą gali būti priimti mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.

11. Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo 6.2 p. nustatyta: „Savarankiškai besimokantiems asmenims mokytojai mokykloje teikia grupines ar individualias konsultacijas. Kaip suprasti šį teiginį – kaip galimybę ar kaip reikalavimą?

Šį teiginį reikia suprasti kaip savarankiško mokymosi lankstumo galimybę ir požymį. Atsižvelgiant į konkrečią situaciją – mokinio poreikius ir galimybes, galima mokinius konsultuoti ir mokykloje.

12. Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo 5.3 p. nustatyta, kad grupinio mokymo forma nuotoliniu būdu mokoma 5 dienas per savaitę. Bet tai prieštarauja nuotolinio mokymo esmei, kad mokykla turi prisitaikyti prie mokinio poreikių.

Šį prieštaravimą galima išspręsti taip: dalį mokinių, kurių neįmanoma sudaryti grupių, mokytis nuotoliniu būdu pavienio mokymo forma, jiems sudarant atskirą individualių konsultacijų tvarkaraštį.

13. Tvarkos aprašo 8 punktu numatyta galimybė mokiniui mokytis vienu metu pagal tą pačią formaliojo švietimo programą keliuose mokyklose. Kaip praktiškai tai galima įgyvendinti?

Galimybės riboja mokinio krepšelio lėšos, mokinių įregistravimas Mokinių registre bei mokymosi keliuose mokyklose fakto įforminimas mokymo sutartyje.

Šio punkto techninį įgyvendinimą reikėtų svarstyti. Mokinio krepšelis iš esmės nėra kliūtis, jei mokinys mokomas kitoje mokykloje grupine mo-

kymosi forma, nes papildomų lėšų nereikia. Mokyklos galėtų sudaryti sutartį dėl mokinio mokymo.

14. Kur rasti Pagrindinio ugdymo programos aprašą, kuriuo reikia vadovautis pagal BUP 89 p.?

Švietimo įstatymo (2011) 10 str. 3 d. numatyta, kad pagrindinio ugdymo programa įgyvendinama vadovaujantis pagrindinio ugdymo aprašu [...]. Šiuo metu yra rengiamas pagrindinio ugdymo programos aprašo projektas, todėl šiuo dokumentu vadovautis kol kas nereikia.

15. Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos apraše (6.2 p.) teigiama, kad „mokinys savarankiškai mokosi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas (visų dalykų, atskirų dalykų ar jų modulių), bet šio dokumento 13.3 p. ir Ugdymo planų 158 p. tą galimybę (mokantis užsienio kalbos) numato tik vidurinio ugdymo programos mokiniui. Ką daryti su devintoku ar dešimtoku, kurio užsienio kalba visiškai kita negu visų?

Jei 9 ar 10 klasės mokiniui neskirtas mokymas namie, tai jam lieka tokios alternatyvos:

- 1) nuotolinis būdas (BUP 102.4 p.), tada jam skiriamos konsultacijos pagal BUP 93 p. (15 proc. nuo dalykui skirtų pamokų skaičiaus);
- 2) lankyti užsienio kalbos pamokas kitoje mokykloje (BUP 102.3.2 p.);
- 3) mokytis kalbų mokykloje (BUP 102.4 p.);
- 4) mokytis savišvietos būdu, atsiskaitant savo (jei yra atitinkamos užsienio kalbos mokytojas) ar kitoje mokykloje (Švietimo įstatymo 17 str. 2 d.) (nors įteisintos atskiros kompetencijų pripažinimo tvarkos dar nėra);
- 5) mokytis kasdieniu būdu, skiriant mokyklai papildomai MK lėšų (jei mokyklai trūksta) vadovaujantis MK metodikos 9.7 punktu.

16. Kiek savaitinių pamokų galima skirti ligoninėse besigydantiems mokiniams, kurie mokomi pavienio mokymo forma (kai nėra galimybių sugrupuoti mokinius)? BUP 161 p. nurodytos pamokos mokiniams, besimokantiems grupinio mokymo forma.

Remiantis BUP 163.4 punktu individualioms konsultacijoms galima skirti 15 proc. BUP 161 p. nurodyto pamokų skaičiaus.

17. Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo 13.1 p. savarankiško mokymosi galimybę numato tik dėl sveikatos. Kaip elgtis su mokiniams, dėl vienokių ar kitokių priežasčių (mainų programos, konkursai, kt.) negalinčių mokytis kasdieniu ar nuotoliniu būdu?

Pagal Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo 14.1 ir 11.1.3 punktus tokiems mokiniams turėtų būti sudarytos sąlygos mokytis nuotoliniu būdu. Nuotolinis mokymas pavienio mokymo forma nebūtinai turi vykti kasdien.

Mainų programose dalyvaujančius mokinius iki trijų mėnesių ir nenutraukiant mokymo sutarčių galima mokytis konsultuojant informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, numatant mokinių atsiskaitymus.

MK metodikos pakeitimai nuo 2012 metų rugsėjo 1 dienos:

- mokinių **grupė** (mokoma grupinio mokymosi forma) **prilyginta klasei**;
- nustatytas mokinių, ugdomų pagal neformaliojo švietimo programas, mokymo finansavimas (**tik 4 savivaldybių**, dalyvaujančių neformaliojo vaikų švietimo finansavimo bandomajame projekte);
- **atskirai nustatyti** sutartinių mokinių koeficientai grupinio mokymosi ir pavienio mokymosi formomis mokomiems mokiniams;
- sutartinių mokinių **koeficiento dydis nepriklauso nuo** grupėje mokomų mokinių **mokymo organizavimo būdo** (kasdienio ar nuotolinio);
- savarankiškai ir nuotoliniu būdu (pavienio mokymosi forma) mokomiems mokiniams **taikomi vienodi koeficientai, išskyrus vaikus, gyvenančius užsienyje** (jiems taikomi 6–8 kartus mažesni koeficientai);
- visiems vaikams, **besimokantiems ligoninių ir sanatorijų mokyklose**, nustatyti vienodi sutartinių mokinių koeficientai, neatsižvelgiant į mokymosi formą ir mokymo organizavimo būdą;
- **skirtingi koeficientai** nustatyti **suaugusiųjų** kasdienio ir neakivaizdinio mokymo organizavimo būdams finansuoti (kasdienio mokymo koeficientai dvigubai didesni).